

Szigligeti Ede

történt, s föltettem magamban, hogy engedni nem fogok. — Anyám levele jobban hatott rám; ő is el volt keseredve; de nem fenyegetett — hiába, ő anya volt. Fájt a kitagadás, s némi szorongást éreztem, ha elgondoltam, hogy el vagyok hagyatva, nincs senki és semmim — még nevem sincs; de önérzetet adott az a gondolat, hogy most már ura vagyok sorsomnak, s nem függök senkitől. Döbrenteihez mentem, s megkértem, hogy legyen szabad nevemet megváltoztatnom. Ő is nagyon természetesnek találta, hogy a ki színész lesz, a családnevét — hogy mondta, már nem tudom, úgy hiszem — nem használja.” Döbrentei kereste ki egy kézikönyvből: „Szigliget! Szigligetben fogunk élni . . . ez jó . . . legyen „Szigligeti!” 1835 febr. havában Budára szerződött 40 frt fizetésre; ezért kötelezve volt évenként egy darabot írni vagy két darabot fordítani, részt kellett venni a balletben és a kórusban is. 1837-1840-ben a Nemzeti Színház könyvtárosa, 1859 márc. havában pedig a Nemzeti Színház művezetője lett. (Lásd: „Budapesti Hirlap”, 1859 márc. 20.) 1873-1878-ig az intézet igazgatója volt.

„Szigligeti nem annyira egyes műveinek örökérvényű jelenségével tette nevét elévülhetetlenné, mint inkább egész munkásságával s annak általános hatásával. Művei közt vannak kitünők, a népszinmű terén úttörő volt, mégis nagyságának nem ezekben van igazi mértéke, hanem abban, hogy a Nemzeti Színház első, legnehezebb időszakában, egy emberöltőn keresztül úgyszólván egymaga akkora fontosságú munkát végzett a magyar színpad felvirágoztatására, mint korának összes jeles színészei együttléve. A színházat nemcsak a jó művészi személyzet élte, hanem ép oly mértékben a jó műsor, s a negyvenes évek kezdetétől haláláig Szigligeti vállán nyugodott a Nemzeti Színház s az egész magyar színpad műsora. Magyar színházi műsorról tulajdonképp csak Kisfaludy Károly óta lehet szó. Az ő korai halála után jó darabig nem volt, a ki örökét fejlesztette volna. Az irodalomban erős áramlat mutatkozott a dráma felé, legjelesebb költőink a színpad érdekében

használták fel erejüket, műsort teremteni azonban nem tudtak, mert darabjaik költői szépségük mellett sem bírtak gyökeret verni a színpadon. Ez pedig kétszeres baj volt ép abban az időben, mikor mind erősebb hullámokat vert s mind több sikerrel kecsegtetett a pesti állandó Nemzeti Színház megalapításának eszméje. Szigligeti ép akkor lépett fel, mikor a legnagyobb szükség volt rá. Az a szent lelkesedés vitte a színpadra, a mely egykor Petőfit, sőt a csendes szemlélődő Aranyt is egy időre tévedésbe ejtette hivatása felől, s mint e nagyok, ő is csakhamar lemondott a színművészi babérokról. Csakhogy ő ezzel nem vált meg a színpadtól, munkása maradt, mint színházi tisztviselő s mint drámaíró. Alig van irodalmunkban példára, hogy valaki oly kizárólagosan egy irodalmi ág művelésére szentelte volna magát, mint Szigligeti a drámára. Ereje e központosságának köszönheti az irodalom drámaírói munkásságának nemcsak óriási terjedelmét (több mint száz darabot írt!), hanem mély hatását is. Minden izében színpadi ember volt, erős érzékkel a színszerűség gyakorlati követelményei iránt, azzal a biztonsággal, a mely a cselekvény adta lehetőségek közül ki tudta választani azt, a mely leginkább elnyerheti a közönség tetszését s azzal a komolysággal, mely nem pályázik a tömeg alantasabb ösztöneire, hanem erős kézzel fölemeli a nézőt magához, a saját magasabb álláspontjára. A negyvenes évek heves, de alapjában tárgyitalan irodalmi harcában, mely a színpadi s a költői hatás túlsúlya körül folyt, ő inkább hajlott a színpadi hatás követelményéhez, mert csak ezzel édesgethette magához a közönséget, de azért a költői hatást sem ejtette el. Jelesebb művei, mint „Fenn az ernyő, nincsen kas”, „Liliomfi”, „Trónkereső”, stb., ha pusztán mint irodalmi műveket tekintjük is, magas színvonalon állanak, melynél magasabbat kevesen értek el drámaíróink közül. A népszínműnek tudvalevőleg Szigligeti a megteremtője; ez működésének legeredetibb oldala. A magyar köznépet ő vitte a színpadra mint komoly szereplőt, drámaírói elődei csak bohózatot hatásra alkalmas elemet láttak